

XIRURGIK OPERATSIYA TURLARI. OPERATSIYA OLDI VA KEYENGI DAVRLAR

Atajanova Yulduzxon

Marg'ilon Abu Ali ibn Sino nomidagi

Jamoat salomatligi tibbiyot texnikumi o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada xirurgik operatsiya turlari. Operatsiya oldi va keyingi davrlar tahlil qilingan.*

Kalit so'zlar: *Palliativ, membrana, kontaminatsiya, Xirurgik operatsiya, struktur.*

Davolash operatsiyalari radikal va palliativ bo'lishi mumkin. Radikal operatsiyalar deb, kasallangan (shikastlangan) a'zolar yoki to'qimalarning yorib ko'rib olib tashlanishiga asoslangan.

Palliativ operatsiyalar kasallikni keltirib chiqargan sabablarga barham bermaydi, lekin bemorning ahvolini yengillashtiradi. Masalan, o'sma yo'g'on ichak yo'lini (bo'shlig'ini) to'sib qo'ygan va uni radikal operatsiya yo'li bilan olib tashlashning iloji bo'lmasa, ichak sirtmog'i qorinning old devoriga keltiriladida, keyin yo'g'on ichak yo'li ochiladi.

Xirurgik operatsiyalar muddatiga qarab 3 ha bo'linadi: 1) kechiktirib bo'lmaydigan (juda shoshilinch) yoki navbatdan tashqari operatsiya; 2) zudlik bilan qilinadigan (urgent) operatsiya; 3) rejali operatsiya. Kechiktirib bo'lmaydigan operatsiyalar bemor kasalxonaga yotqizilgan vadiagnozi (o'tkirappenditsit, o'tkirxolesistit, me'da yarasining teshilishi, churraning qisilib qolishi, ichakdan ovqatning o'tmay qolishi) aniqlangandan so'ng darhol dastlabki ikki soat ichida qilinadi. Zudlik bilan qilinadigan operatsiyalar - bemorlar kasalxonaga keltirilgandan so'ng dastlabki 1-2 kun ichida amalga oshiriladichunki jarayonning tez rivojlanishi munosabati bilan ular inoperabel bo'lib qolishi mumkin xavfli o'smalar, ichakning tashqi oqma yaralari, og'ir tug'ma yurak kasalligi.

Rejali operatsiyalar - istalgan paytda qilinishi mumkin, shu bilan birga bemorni jarrohlik yo'li bilan davolashga tayyorlash bir-ikki kunga, zaruriyat tug'ilib qolsa bir necha haftaga cho'zilishi mumkin.

Potensial kontaminatsiya darajasi bo'yicha operatsiyalar 4 guruhga ajratiladi:

1. Toza;
2. Shartli-toza (me'da-ichak nuli a'zolari va nafas a'zolari bo'shlig'i (oralig'i) ochiladi);
3. Ifloslangan (kovak organlar ichidagisining jarohatga muqarrar tushishi);

4. Iflos yoki birlamchi kasallik yuqtiruvchi operatsiyalar. Xirurgik operatsiya ruhiy jihatdan sog'lom kishilarda u yoki bu darajada ruhan ezilishiga sabab bo'ladi. Buni bartaraf etish yoki kamaytirishning uddasidan chiqilsa, bemorni operatsiyaga tayyorlashga ham, operatsiyadan keyingi natijalarga ham yaxshi ta'sir ko'rsatadi. Jarrohlik yo'li bilan davolashni to'g'ri amalga oshirish uchuk katta ahamiyatga ega bo'lgan operatsiya xonasidagi ishlarni tashkil etish haqida ham gap boradi. Xirurgik operatsiya bir nechta bosqichdan iborat:

- 1) bemorni operatsiya stoliga yotqizish;

- 2) operatsiya maydonini tayyorlash;
- 3) og'riqsizlantirish;
- 4) operatsiya qilishga kirishish;
- 5) operatsiyani amalga oshirish

6) operatsiyani tugatish. Hamma narsa operatsiyaga layyorlangan, operatsiya stoli ustiga kleyonka va toza choyshab yozilgandan so'nggina bemor operatsiya xonasiga olib kiriladi. Yonboshlab yotish holati buyrak yoki ko'krak qafasida operatsiya amalga oshirilganda qo'llaniladi. Ginekologik holatdan to'g'ri ichak, prostata bezi, tashqi jinsiy a'zolar va qin operatsiya qilinganda foydalaniladi (bemor chalqanchasiga yotadi, operatsiya stolining oyoq tomoni pastga tushirilgan) Badanning operatsiya qilinadigan qismi operatsiya maydoni deb ataladi. Operatsiya maydoni terisi toza qilingach, bemorning ustiga sterillangan operatsiya choyshabi yopib qo'yiladi, faqat kesish o'tkaziladigan joygina ochiq qoldiriladi. Operatsiya maydonini chegaralash uchun katta-kichik choyshablar, sochiqlar va salfetaklar ishlatiladi. Operatsiya vaqtida patologik o'choqqa yoki kasallangan a'zoga jarrohlik yo'li bilan davo qilinadi. Masalan, abscess yorib ko'riladi, ochiq arterial tomir bog'lanadi, o't pufagi olib tashlanadi. Xirurgik operatsiya faqat maxsus jihozlangan operatsiya zalida yoki bog'lov xonasida o'lkaziladi. Xirurgik operatsiyani operatsiya qiluvchi xirurg, assistent xirurglar, operatsiya hamshirasi, sanitarkalar va narkoz ishlatiladigan hollarda vrach-anesteziolog hamda anesteziolog hamshiralar amalga oshiradilar.

Operatsiyadan keyingi davr:

1. Dastlabki faza - operatsiyadan keyingi dastlabki 3-5 kunni o'z ichiga oladi;
2. Kechki faza - operatsiyadan keyingi 2-3 haftadan iborat, ko'pincha u bemor kasalxonadan chiqib ketguncha davom etadi;
3. O'lis faza - ish qobiliyati tiklanguncha (yoki boshqa natija aniqlanguncha) davom etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. B.V. Petrovskiy, E.I. Chazov. "Gemostazning dolzarb muammolari". Moskva, 2010 yil.
2. "Jarrohlik kasalliklari bo'yicha amaliy qo'llanma". Minsk, 2009 yil.
3. V. Shmitt, V. Xartich. "Umumiy jarrohlik". Moskva, 2012 yil.
4. Shaharlarda travmatologiyani tashkil etishning asosiy masalalari. Moskva, 2014 yil.